

V R T E C

Časopis s podobami za slovensko mladino.

Uredil in založil

Ivan Tomšić,

učitelj z zlatim križem za zasluge na e. kr. vadnici v Ljubljani
in e. kr. okrajni šolski nadzornik.

Jeden in dvajseti tečaj, 1891.

V Ljubljani.

Natisnila Klein in Kovač.

KAZALO.

Pesni.

	Stran		Stran
Vrtec ob novem letu 1891	1	Ptičice po zimi	15
Na ledu	7	Jastreb in slavec (basen)	21
Strije Zimovič	9	Pripovedka o konjskeji barvi	22
Spomin na dobro delo	17	Pes	26, 42
Domače živali	22	Tudi od vrabcev se lahko učimo	31
Kaj je blago?	23	Povest starega vrabca	34
Fantič in konjič	23	Po zimi v hiši	37
Preprostega otroka molitev	25	Podobica	38
Pridni perici	33	Na morskei obali	44
Otročja pesenca	36	Pri ožagi	46
Mati	39	Vzpomlad je prišla	48
Prstje	39	Kje stanuje ljubi Bog	49
Vzpomladne pesni	41	Kako povračuje Bog	50
Postopač	46	Vstajenje	51
Velikonočna	47	Prva molitev	58
Narave kras	48	Zaupaj, a glej komu (basen)	59
V kletki	57	Mali pridigar	64
Naša pevka el-fi	66	Ne v Ameriko	65
Pridna Metka	69	Zeleni Jurij	67
Konjič	71	Ljubezen do matere	69
Vojaki	72	Lovčev spomin	71
Čestitka	72	Naša Ivanka	74
Majnik	73	Sirota	75
Mrtvemu kanarčku	81	Kako se je poboljšal Gomérčev Markec	99
Mala kuharica	85	Iz spominov na babico 82, 130, 142, 178,	195
Od kod li to?	86	Vzpomladi	83
Naša koklja „kokodajs“	87	Ovea in bik	85
Ptičici	89	Molitev za očeta	90
Večerna	97	Srečni Slavko	92
Mova srajca	105	Naša mucika	93
Vse hvali Boga	106	Kako je šel Makaronov Jurijček prvič v Metliko	98
Materine solzé	112	-na semenj	102
Divji golob	119	Cvetoči trn	113
Na tujem	121	Jagode	115
Vesele počitnice	128	O zvitem krojači	118
Maščevanje	129	Jež in srna (basen)	122
Najlepši glas	137	Mali črnogorski stražnik	124
Pri vodi	141	Mladi piskrovezec	127
Čegavo je oko le-tò?	167	Ovnek (narodna basen)	128
Tvoja moč	169	Prepelica in mlade prepeličice	129
Zapuščnemu detetu	175	Moli kakor angeli	131
Pri mrliču	176	Psiček	132
Kako se je lisica rešila	182	Sladka kaša	133
Veverka	183	Snopovi govore	134
Molitev	185	Zlati čas	137
Ozdraveli učence	185	Stara Kocijanka	142
		Desetica opisuje svoje življenje	144
		Sestrin poljubek	145
		Uči se rad, dokler si mlad	146
		Zakaj pes zajca sovraži	147
		Dar božji	147
		Ptica, lisica in pes (basen)	148
		Trije žreblji	153
		Preobjestna Anica	156, 173,
		Iz naše vasice	187
		Materina desna roka	162
		Na pokopališči	169
		Cveticie življenja	171
		Zajci	176

Povesti, pripovedke, popisi, prilike in basni.

Naš gospod učitelj	3
Po zimi	7
Dom resnice	8
Zakaj je imel Jurijče nesrečo	10
Lovčev najljubši kraj	11
Januvarij	12
Metka majhna — sreč veliko	13
Klobuk	14

	Stran
Jezus blagoslavlja otroke	177
Iz zimske dobe	177
Kuna in golob (basen)	180
Povrnil se je srečno	186
Svoja hvala, cena mala (basen)	196

Zemljepisni, zgodovinski, životopisni in drugi poučni sestavki.

Atilin grob	17
Moč godbe in petja	19
Francozov grob	95
Dr. Josip Poklukar	96
Sv. Alojzij, varuh mladine	106
Orlov v Pragi	163
Knez Schwarzenberg, vojskovodja avstrijski in Blüchner, vojskovodja pruski	198

Prirodopisno-natoroznansko polje.

O hudem vremenu	53
Naše kokoši	54
Valilnice za take ptice, ki si delajo gnezda po duplih in votlinah	86
Močelke ali infuzorije	118
Krokodili	149
Iz vročih krajev	165
Velika morska želva	181
Največja ptica	197

Dramatični prizori.

Angelica. (Prizor iz otroškega življenja)	60
---	----

Zabavne in kratkočasne stvari.

Listje in cvetje v vsakem listu.	
Koliko jih je bilo	102
Drobtine 71, 103, 119, 135, 167, 183,	199
Pametnice	23
Kratkočasnice 23, 119, 167, 183	
Uganke 39, 119, 167	
Demanti	135
Briljant 39, 55	
Obeliski in spomeniki 119, 183	
Rebusi 24, 40, 56, 88, 104, 120, 136, 152, 168, 184, 199	

Nove knjige in listi.

Popotnikov Koledar za 1891. l.	23
Lov na lavove. Zabavno-poučne ertice za hr- vatsko mladež	23
Smilje i kovilje. Pjesmice i priče za hrvatsko mladež	40
Zimska priča	40
Božičnica „Hrvatske“	40
Emil ili ob uzgoju	72
Krste Šmida izabrane pripovjedke za hrvatsko mladež VII. in VIII. svezak	72
Názorni nauk za slovensko mladino. Druga knjiga	88

	Stran
Naše domače živali	88
Narodne legende za slovensko mladino	103
Pomladni glasi slovenski mladini	103
Život sv. Alojzija Goncage	103
Iz Črne gore i Hercegovine uspemene voje- vanja za narodno osvobojenje 1876. l.	103
Svete podobice s slovenskim berilom	120
Jezus, dobri pastir; molitevna knjižica	151
Molitvene bukvice za pobožno mladost	151
Spomin na Jezusa pri sv. maši	151
„Srce.“ Spisal Edmondo de Amicis; prelo- žila Janja Miklavčič	151
Šestdeset malih povestij za otroke	167
Angeljček otrokom učitelj in prijatelj	168
Krščanski detoljub. List za krščansko vzgojo in rešitev mladine	168
Pesni Valentina Vodnika	168
Dijaški Koledar za prestopno leto 1892	184

Spomeniki umrlim.

Dr. Josip Poklukar, deželni glavar i. t. d.	71
Anton Tramč, duhovni pastir v Šenpetru	71
Martin Skubic, kanonik in dekan v Ribnici	88
Mihael Lazar, duhovnik in e. kr. gimn. profesor	103
Luka Robič, e. kr. davčni nadzornik v pokoji	151

Podobe.

Na ledu	7
Mačka	8
Sneženi mož	9
Metka in ptičice	13
Pridni perici	33
Po zimi v hiši	37
Postopač	46
Molitev pred jedjo	49
Benjamin Franklin	53
Naše kokoši	54
Mali pridigar	64
Ne v Ameriko	65
Pridna Metka	69
Sirota	76
Tujec	78
Otroci pokupujejo mrtvega kanarčka	81
Mala kuharica	85
Ptičje valilnice	86
Dr. Josip Poklukar	96
Večerna molitev	97
Sv. Alojzij pred Marijino podobo	107
Sv. Alojzij prejme prvo sv. obhajilo	109
Štirinajstletni sv. Alojzij	111
Vojak na straži	122
Maščevanje	129
Sestrin poljubek	144
Otroška delarnica	145
Krokodili	149
Materina desna roka	162
Sirene	166
Zajci	176
Jezus blagoslavlja otroke	177
Velika morska želva	181
Noj	197
Rebusi 24, 40, 56, 88, 104, 120, 136, 152, 168, 184, 199	

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. januarija 1891.

Leto XXI.

VRTEC

ob novem letu 1891.

Pozdravljeni, čitatelji!
 Pozdravljeni, prijatelji!
 Nakloneni mi ostanite,
 Gojimo čute plemenite!

Hudobnež v naš ne more vrt,
 Ker njemu vedno je zaprt.
 Kropivam tukaj ni prostora,
 Plevél se iztrebiti mora.

Kar dobrih pa poznam ljudi,
 Vsak v „Vrtcu“ rad se pomudi.
 Cvetice, drevje ogleduje,
 Njih vonja, rásti se raduje.

Veliko srečo vsem daj Bog
 In novo leto brez nadlog!
 Nakloneni mi ostanite,
 Gojimo čute plemenite!

Fr. Krek.

Preljuba mladina!

avo me ob novem letu zopet pri tebi!

Pred dvajsetimi leti, ko sem prvič ugledal luč svetá, z veseljem si me vzprejela. Jaz sem bil tega zeló vesel, ter sem ti ves ta čas donášal dokaj zanimivih, lepih in poučnih stvari. Dobro vem, da si se vselej razveselila, ko sem prišel v tvoje roke. Še zdaj vidim, kako veselo si me prebiralala in s kolikim veseljem si kazala svojemu očetu in materi nove podobe, nove pesence, nove uganke, ki sem ti je nosil v pretečenih dvajsetih letih. Mnogi in mnogi ónih nekdanjih mojih majhenih čitateljev in čitateljic ste danes vže mladeniči in odrasle deklice, mnogi tudi vže samostojni ljudjé, kateri se izvestno ugodno spominata ónih lepih, zlatih časov, ko ste me še svojim dobrim starišem kot dobri otroci kazali in v roke dajali. Mogoče, da danes kje kateri izmej vas tudi britko vzdihuje po svojih milih stariših; mogoče, da mu jaz, prišedši ob tem novem letu v svojej starej navadnej obliki pred njegovo lice, izvabim po katero britko solzico iz očíj, — nù, tak naj se tolaži, da se tej prebritkej usodi nihče ne izogne. Na svetu se vse ménja: jedni odhajajo, drugi prihajajo, jedni bivajo starejši, a drugim vže v najlepšej mladosti ugasne njih mlado življenje — samó jedno je, kar ostane in bode ostalo vekomaj, in to je: Bog in njegov sveti nauk.

A vas, prijatelji moji mali in prijateljice moje nežne, katere sem našel ob nastopnem letu vesele, zdrave in bistre v krogu vaših preljubih starišev, prav prisrčno pozdravim ter vas prosim, bodite mi tudi v bodoče še prijatelji in prijateljice. Kadar koli potrkam na vaša vrata, vzprejmite me radi v hišo, slušajte in berite me pridno, ker verujete mi, da vam od srca želim vse dobro. Ob novem letu, ki je ravno nastopilo, želim vam srečo in zdravje, da bi bili v polnej meri vredni ljubezni Božje in ljubezni svojih dobrih in skrbnih starišev, ljubezni svojih učiteljev in učiteljic, pa tudi ljubezni moje. Vašim dobrim starišem pa želim, da bi se jim ves trud, ki ga imajo z vašo vzgojo, obilo povrnil s tem, da bi veseli in zdravi čakali bodočnosti vaše, da bi vas videli pobožne, poštene in obče spoštovane samostojne ljudi.

In še nekaj, preljuba mladina! Kadar ti dopusti čas, javi mi, kako si, kako živiš, kako napreduješ. Vse to me bode zanimalo in jaz ti bodem rad odgovarjal, kadar koli me kaj vprašaš.

In zdaj: Srečno in veselo novo leto nam vsem skupaj Bog daj!

Vedno tvoj

„Vrtec.“

Naš gospod učitelj.

(Črtica spisal —è.)

Prijazna je naša vas. Tako lepó so porazdeljene one sicer nizke a vender prikupljive hišice okrog ponosne cerkvice, kakor piščeta okrog koklje; tako prikupljivo se belé njihove stene izmej zelenih vej sadnega drevja, kakor snežnobeli cvetovi nedolžne lilije sredi pisanega vrta. Majhne so to hišice in skrómne a vender sta tudi mej njimi dve, ki nadkrilujeti sè svojo velikostjo in lepoto vse druge hiše v našej vási in to sta: župnijski dvorec in ljudska učilnica. Hajdimo k drugej!

Jedna, dve, tri — — — udarilo je počasi v ne baš visokem zvoniku naše cerkvice — — tretja ura je popóludne. Gori v šolskem poslopji začuje se nekak ropot, potem glasno šepetanje — — a dà, molijo — — potem začuje se po stopnicah nekako bobnenje, zmiraj večje in večje in skoraj se prikažeta na šolskem pragu dve deklici, potem drugi dve, tretji, četrti — — kdo bi je preštel vse! Veselje jim sije na okroglih rudečeličnih obrazcih in hitro krenejo, jedni doli proti cerkvi, druge gori po vási. Jedva so stopile deklice skozi šolska vrata, evo tudi dečkov, ali kdo bi je ukrotil te poníglavčke, žive, kakor živo srebró? Ali mislite, da so tudi oni dohajali iz učilnice dva po dva, v lepih vrstah kakor deklice? Nè, vsuli so se, kakor čebele iz panja — vsi bi bili radi na jedenkrat zunaj na prostem. Vsakemu visi na strani úsnijata torbica, in ono dvoje živih očij izpod okroglega klobučka jim gleda tako zadovoljno tjà v beli svet, postojé še malo pred šolskimi vrati, pogledajo na vse strani, kakor bi se hteli nadihati dobrega, svežega zraka, potem jo pa uderó, kakor hudournik vsak na svoj dom. Blažena mladina, srečna mladina!

Kdo pa je to, kdo je ta prijazni možiček, ki se je sedaj pokazal na šolskem pragu? Na glavi mu čepí kapica, da mu pokriva óno malo, dolgih, srebrnih las; suho, nagubano lice mu okrožuje mala, tudi vže sivkasta brada, katera mu je pognala doli po vratu na vsako stran gori do ušes, a doli pod košatimi obrvi namestilo se je dvoje blagih, prikupljivih očij, kateri sta pa vže morali slabeti, ker drugače ju ne bi možiček oborožil še z jednim parom steklenih očij, kateri sta mu tako ponosno zajezdila mali, nekoliko okrogli nos. Na prvi pogled bi mu morali reči: „Dober starček je to!“ In bil je res dober starček naš gospod učitelj, ker drugače ne bi bili brazdi, kateri se spuščati na obeh stranéh doli okrog ustnic, tako lepo zakroženi, drugače ne bi tako zadovoljno pogledaval za zadnjimi dečki, kateri so odhiteli doli po vási. Ko je tako pogledal za to živo, nedolžno in veselo mladino, spomnil se je tudi on svojih mladih let, spomnil se je óne zlate dóbe, katero preživi vsak človek samó jedenkrat, katera mine tako hitro in se ne vrne nikdar več. In to mu je bilo tudi jedino veselje, zato je tudi posvetil vse svoje močí mladini, trudil se, da jej vsadi čim več zlatih naukov v nedolžna, nepokvarjena srea. Saj je zrl v mladini lepšo bodočnost, hotel je domovini vzgojiti dobre sinove, skrbne hčerke. Kako lepa, kako vzvišena je pač učiteljeva naloga! — —

Naš gospod učitelj je učiteljeval v našej vasicí, kar pomnim. Dà, ni ga bilo skoraj človeka srednje starosti, pa vse do najmanjših nagajivčkov v našej malej župniji, katerega bi ne bil podučeval on. Pred njim v našej župniji ni bilo učilnice.

Podučeval je le gospod župnik prostovoljno nekatere bolj bistre glavice, katere so se pri njem naučile za silo čitati, pisati in računati. Hkrati se je pa zvedelo, da dobimo stalnega učitelja. Ljudem, posebno bolj priprostim našim vaščanom ni bilo to nič kaj po vseči; menili so, da ne potrebujejo učitelja, saj ga niso imeli niti njih očetje, pa so bolje živeli, kakor sedaj oni. Vender niso mislili dolgo takó, novi gospod učitelj omilil se je hitro vsem. Vsakega je prijazno ogovoril, svetoval jim v potrebi in učil marsikaj koristnega in potrebnega. Posebno so ga ljubili otroci, saj jih je v učilnici tako lepo učil in se tako prijazno z njimi razgovarjal, da bi se niti njih mati domá ne mogla bolje in privadili so se ga povsem. In pa kako petje in orgljanje je bilo po sih dob v cerkvi! Gospod učitelj je zbral najboljše pevke, podučeval je po večkrat v tednu in pelo se je Bogu v čast in ljudem v spodbudo. To je bilo ljudem zeló všeč.

Otrok ni imel naš gospod učitelj, da-si jih je zeló želel imeti, pač pa je imel jako dobro in skrbno soprogo. Bila je to majhena, drobna in tiha ženica, dobra, kakor dober dan. To so znale vse naše vaške matere, in če je katera česa potrebovala, izvestno je dobila pri soprogi gospoda učitelja, katera je vsakej rada pomagala, bodi si dejanski, bodi si z dobrim svetom. Privadila sta se kmalu naše vasice in lepo jima je bilo ondukaj.

* * *

Minulo je nekaj let, odkar se je gospod učitelj nastanil v naši vasi, a bilo je baš na sam božični večer. Na temno modrem, jasnem nebu trepetalo je na tisoče zlatih zvezdic, a na belej sneženej odeji lesketalo je na tisoče svitlih biserov. Zima je bila, da je kar škripalo ljudem pod nogami in mraz se jih je prijemal za lasé, za obrvi in obleko. In vender ni zeblo našega gospoda učitelja! Hitel je v lepo razsvetljeno cerkvico, kjer se je skoraj začela slovesna služba božja, katera v ónem tajnem mraku, katerega razsvetluje po več sto svečic, tako ugodno deluje na veselo srcé človeško. Našemu gospodu učitelju ni bila cerkev še nikoli tako lepo razsvetljena, nikoli mu niso donele orglje tako veličastno; — prsti so mu kar samí prebirali po belih in črnih tipkah in še nikoli ni s tako slovesnostjo in notranjim navdušenjem prilagal ubranemu petju pobožnih pevk, ko so pele:

„Radúj, radúj se človek moj,
Odperta so nebesa“ — — —

I kaj je vender tako razveselilo gospoda učitelja? Dobil je dar, kakeršnega si je vže davno davno želel, za katerega je po večkrat tako goreče prosil nebeškega Očeta! Jezušček je obiskal tudi njega ta večer in mu prinesel lep, prelep dar, majheno, ljubeznivo detece. Ali mislite morda, čitateljčki moji mali, da je bilo to dete od sladkorja, ali pa od kake druge tvarine? Varate se, dobri prijateljčki moji! To dete bilo je živo, pravo živo dete, ravno táko, kakor kateri izmej vaših malih bratcev in sestric. Da ste samó videli to malo Marijco — ker tako so jo nazvali nekoliko dnij pozneje pri sv. krstu — kako se je tam v svojej zibelki previjala in kremžila! Oj živa je bila, živa, in zato je bil gospod učitelj tako vesel, zato mu je bil ta sveti večer najlepši, kar jih je doživel.

Rasla je mala Marijca hitro, vender je ostala vedno nekako šibka in slabotna. Dobra roditelja je to sicer skrbelo, a mislila sta si, kadar odraste, bode vže krepkeja.

To je bilo dobro detece, ta učiteljeva Marijca! Vrtela se je kakor vrtaljka okrog svojih starišev in nikdar je ni bilo treba opominati ali svariti. Karkoli sta roditelja želela, storila je veselo in hitro. In kakó se je učila! V šestem letu je vže znala brati in pisati, a kasneje prekosila je vse svoje sovrstnice. Res jo je spremljevalo povsod skrbno očetovo oko in nežna materina ljubezen, a vender, kaj bi tisto — pridna je bila in poslušna ta mala Marijca. Ko je odrasla in dovršila domačo ljudsko šolo, poslala sta jo roditelja v mesto v samostan, češ, naj se še bolje izobrazí v vsem potrebnem, ne bode jej škodovalo. In tudi tu je ostala Marijca vedno nekdanja dobra Marijca. Vse, kar jo je poznalo, ljubilo jo je in spoštovalo. Pa kdo bi tudi ne ljubil tako dobrega, nedolžnega dekletca, šibkega, slabotnega telesca, z malo okroglasto glavico in svetlimi črnimi očesci! Nikdar ni pozabila svojega dóma. Ob očetovem in materinem godu, ob novem letu in pri vsakej drugej slovesnej priliki, prišlo je kaj od Marijce, vedno je kaj poslala svojim dobrima roditeljema v spomin. Sedaj očetu umetno izvézeno kapico, drugič materi bogato okrašen prtíč, ali kaj drugega lepega, kar sta vse napravili spretni ročici dobre Marijce. Vesela sta je bila roditelja in kako bi je tudi ne bila vesela!

Izvršila je Marijca svoje nauke v mestu in prišla domóv. Kako je oživila, kako se je pomladila z njenim prihodom naša vaška učilnica. Vrtec pred šolskim poslopjem ni bil še nikdar tako lepó urejen kakor sedaj, nikdar ni kanarček v kletki na oknu Marijčine sobice, tako lepó prepeval, kakor sedaj. In kaj naj porečem o žrtveniku Matere Božje v naši cerkvi? Spretni roki dobre Marijce ste napravili Mariji in Detetu Jezušku, katerega je držala v naročji, popolnoma novo obleko; a po žrtveniku so bile porazdeljene najlepše cvetice, kar jih sta kdaj videla vrt in log; v spomladi, po letu in jeseni naravne cvetice, po zimi pa, ko teh ni bilo, umetne. Dà, bila je dobra, takó dobra ta ljubezníva Marijca!

Kaj bi vam pripovedoval kako je vse ljubilo učiteljevo Marijco, posebno pa deklice, ki so hodile v učilnico. Koliko lepega so se sedaj naučile! Prišle so vselej nekoliko časa poprej in Marijca jih je učila mnogih koristnih ročnih del, s katerimi so si na paši in ob dolgih zimskih večerih delale kratek čas in si marsikaj zaslužile. In vse to jih je naučila naša Marijca!

Oj da še živi dobra Marijca — ali kaj, ker jo vže davno krije črna gomila! Povedal sem vže, da je bila vedno nekako slabotna in šibka in se ni nikdar mogla pohvaliti sè svojim zdravjem. Vedno jo je nekaj tiščalo v prsih in vsa zdravila so bila zamán. Smilila bi se vam bila, da ste jo videli in takój bi bili lahko ugani, da ne bode dolgo živela. In kako bi tudi, saj je bila predobra za ta svet, in dobre otroke vzame gospod Bog rad k sebi v nebesa. Bolelo je dobra roditelja, ko sta gledala kako vené od dne do dne, ali pomagati jej nista mogla niti znala. Oj uboga roditelja!

Bilo je tam v jeseni, v poznej jeseni. Marijca je poležavala vže dolgo časa, nazadnje ni mogla kar nič več iz postelje. Roditelja sta prebdéla po cele noči ob njenej posteljici a ona je hirala bolj in bolj. Britkostno je pogledavalo ubogo dekletce iz posteljice tjá vénkaj na vrtec pred učilnico, vse njene tovarišice, njene ljubice — pisane cvetice, sklonile so svoje cvetoče glavice k zemlji in tudi one so venéle. Listje na drevju je rumenelo in padalo otožno na zemljo. Kanarček na oknu je tudi prenehal sè svojimi pesencami, saj tudi njega ni več nič veselilo. Cvetice

na vrteu, na katere je poprej vedno pogledaval, zvene le so, a njegova dobra hraniteljica je ležala na postelji bolna, bolna. Čutil je to ptiček in prenehale so tudi njegove vesele pésence.

Lepega popóludne je bilo. Jesensko solnčee je hotelo še jedenkrat pokazati vso svojo čarobo in hotelo sè svojimi zlatimi žarki prebuditi vse uvéle cvetice v novo življenje — ali zamán — hud mraz je ugasnil pred nekoliko dnevi zadnjo iskrico njihovega življenja, nič več niso sklanjale svojih cvetočih glavie druga k drugej, zaspale so — in spale mrtvaško spanje. In ko se je jelo zlato solnčee približevati bolj in bolj k modrim vrhovom gorá, ko so se ljudje vračevali z zadnjimi pridelki iz polja domóv, oglasil se je v vaškem zvoniku mali, najmanjši zvonček — zvonil je zadnjo uro učiteljevej Marijci. Zaspala je sladko v naročji svojih roditeljev. — — —

Dva dni pozneje je bil pogreb, lep pogreb, kakeršnih je malo videla naša vasíca. Zbralo se je pred učiteljevim stanovanjem staro in mlado in vsem so lesketale v očéh svit le solzé. Zvonovi so zvonili tako lepó, tako milo, da se je vsakemu zazdelo, kakor bi govorili: „Lehka ti zemljica, deklica mala!“ — — Ob krsti je stopalo lepo številce belo oblečenih deklie, Marijčinih ljubljenk, vsaka je imela v roci gorečo svečico in molile so glasno za milo pokojnico. Za krsto sta stopala otožna roditelja in nebrojno množtvo ljudij, saj so jo vsi ljubili. In ko so Marijco izročili materi zemlji, ko je vrgel vsak na njo grudico prstí, ni ga bilo, kateremu bi se ne bile zasolzile oči, ni ga bilo, kateri bi ne bil žalostno vzdiknil: „škoda, pač škoda dobre Marijce! Spančkaj sladko, angeljček mali!“ —

* * *

Kaj bi vam še pripovedoval, prijateljčki moji! Čez nekoliko let se je preselila tudi učiteljeva soproga k dobrej Marijci na naše vaško pokopališče, a gospod učitelj je ostal sam samecat, kakor suh hrastov štor v gori. Sam — ne sam saj ima vsako leto mnogo drobnih in pridnih otrok, kakor ste vi, čitateljčki moji, katere z vso ljubeznijo poučuje in v vsem dobrem in koristnem vzgaja. A tako-le pred večer vzame tam v kotu staro grčasto palico in počasi stopa — star je vže — na naše pokopališče, da obiše svoje dragi pokojnici. Ondù mu je také ugodno, také prijetno v duši. Ondù kraljuje nek tajni mir, saj ima ondù smrt svojo njivo in nič ga v njegovih premišljevanjih ne moti. Nad njim šumi zeleno lipovo listje, pred njim se razprostirata gomili, v katerih mu počivata tako mili osebi, a z njegovimi redkimi srebrnimi kodri poigrava se lehkí vetrc. Dolgo časa sloní ondù ob palici, in še le prijazno zvonenje večernega Marijnega česčenja, katero zazvoni hkrati po vseh cerkvicah naše lepe dolinice — vzbudi se iz molitve in premišljevanja. Potolažen se ozré na gomili, potem na modro nebó, na katerem se prižigajo vže prve zvezdice, in počasi koraka domóv. Gori prebivajo óni, kateri so njegovemu sreču tako dragi, gori prebiva njegova dobra Marijca, tjà gori želi si tudi on sam. — — — Kdo vé, če se mu skoraj ne izpolni njegova želja, če ne ponesó skoraj tudi našega dobrega starega gospoda učitelja na vaško pokopališče, kamor potuje tolikokrat? — — —

Na ledu.

Sneg pokriva vse po rédu:
Polje, hrib in gáj;
Mi pa drsamo po lédu,
Da je káj!

Doli, góri kakor veter,
Videk, Blaž, Andréj,
Jožek, Tonče, z Minko Peter —
Vsi — juhėj!

Ako res nesreča hoče,
Da se kdo zvalí:
Sram ga bodi, kdor se joče
In kričí . . .

Pasti res na skorji trdi
Ni prijetno baš,
A nikári se ne srdi,
Videk naš!

Prvič ne in zadnjič tudi
Nisi menda sél;
Nič na tleh se nam ne múdi,
Saj si cél! . . .

Húj, kakó v ušesa reže,
Toda nam je všeč!
Kogar zébe, pa naj leže
Spat za peč. —

Doli, góri kakor veter,
Videk, Blaž, Andréj,
Jožek, Tonče, z Minko Peter —
Vsi — juhėj! —

—k.

Po zimi.

Kako se vam čudno zdí! Kamor koli pogledate, povsod vse belo in mrzlo, mrzlo, da se Bogu usmili! Matí neprenehoma nosi drva na peč sušit ter skrbno zapira vrata za sebój, da se v izbo ne ukrade nadležni mraz. Vi sedite najraje v zapečku in se grejete, le malokedaj greste na prósto a še takrat vas rado zebe, da se hitro vrnete nazaj v gorko hišo. Ali v učilnico vender le morate in to še celó po zmrzlem snegu. Vzamete knjige ter je tišite k životu, a roki skrbno skrivate v žep, da vas ne zebe. Tudi plašček oblečete, torbo oprtate, pokrijete kučmo in tako greste v učilnico. Niste še dolgo hodili in — lóp! naravnost v torbo, da nekako čudno zaropotá. Ta in oni se ozrè nazaj, da bi videl, kaj neki je priletelo na njegovo torbo, in vaš továriš, na istem poti v učilnico, zagnal vam je trdo kepo snega v torbo. Smejete se mu in ga počakate. Potem greste vsi skupaj v učilnico

ter se mej potjo prijazno pogovarjate. Kolikor bliže ste učilnici, toliko več otrok srečavate, katere bolj ali menj zebe nego li vas. Ali vam ni tako hudo, ker imate še dosti blizu do tjã. Kaj pa ónim vašim továrišem, recimo: Smrekarjevemu Matevžku in Kamenarjevemu Janezku, ki sta tako daleč od učilnice domá? Oj, koliko prebijeta hudega mraza! Na pólu otrpla in z rudečim „ščinkovcem“ na nosu jedva prilezeta v učilnico.

V učilnici sedite vsi lepo in mirno na gorkem ter poslušate lepe nauke vašega gospoda učitelja. Ko je pouk končan, potem imate zopet zunaj veselje. Ta in óni si je na tihem pripravil kepo za svojega továriša, vrgel jo je proti njemu, ali — zadel ga ni; továriš se mu posmehuje, ker ima „ravno rokó kot zajec petró.“

Domóv prišedši, ogrevate se zopet pri gorkej peči ter mislite na ubogega Matevžka in Janezka, ki imata še daleč do dóma ter s težavo krevsata po debelem snegu. Mati prinese kosilo na mizo; najpreje molite, potem se pa krepčate z gorko jedjó. Po kosilu se spravite v kak kot ter se ondù igrate sè sestrico ali bratcem, ki je še vedno domá ter ne pozna še učilnice od znotraj. O Božiči si napravljate jaslice, postavljate pastirčke, a za nekaj dni tudi svete tri kralje in njihovo zvezdo nad jaslice. Ko vam je minulo tudi to veselje, najdete zopet kaj drugega, da se primerno razveselujete v dolgem zimskem času.

Zvečer ste radi pri materi, ki vrti kolovrat, ali pa pri očetu, ki cepi trske. Po večkrat skoči materi „kobilica“ s kolovrata in treba jo je iskati po vsej sobi. Ahà! našla jo je Anica, tvoja sestrica, a ti si jo iskal baš na nasprotnem kraji, zato je tudi nisi našel in Anica se je materi prikupila.

Mucka, poprej tako živa in vesela vže davno je zaspala tam na klopi pri gorkej peči, tudi vam se sili spanec v oči. Večerno molitev izmolite z materjo, priporočite se ljubemu Bogu ter svojemu angelju váruhu, potlej pa zaspite prav sladko v gorkej postelji. Zunaj le naj brije burja in naletava naj mrzli sneg kakor hoče, to vse vas malo briga, saj ste v gorkej hiši pri dobrih svojih roditeljih, a jutri bode zopet škripalo pod nogami, ko bodete šli po navadi v učilnico.

M. Š.

Dom resnice.

(Zapisal Janez Pauli 1522. leta.)

Nekoč se srečajo ogenj, zrak, voda in resnica. Veselo se pogovarjajo to in óno. Predno se razidejo, poslové se in rekó: „Tako dobro smo se imeli, kdaj in kje se zopet najdemo?“ Ogenj reče: „Jaz bivam v trdem kremenu, le udarite z jeklom nánj, in oglasim se vam.“ — Zrak reče: „Vzdignite samó oči, kder se ziblje kak listek na veji, ondù me najdete.“ Voda reče: „Kjer raste bičevje in šaš, ondù kopljite do pod kórena, pa me dobite.“ — Samó resnica molči. Zato jo vprašajo: „Ljuba tovarišica, kde si ti domá?“ Resnica jim odgovori: „Jaz, žali Bog! nimam svojega dóma. Vsak me sovraži, nihče me neče imeti. Hodite srečno, znabiti se nenadoma srečamo kje.“

(Poslovenil Fr. Rup.)

Strijc Zimovič.

Sneženi mož gotov je zdaj,
Le krono nanj še denem naj!
Seveda bi ne bilo prav,
Če mož naš stal bi gologlav.

Ti, kužek! se bojiš močno,
Da mož bi vdaril te z metló.
Stiskati repa treba ní,
Nič hudega ti ne stori.

Oj Slávica! njegov obraz
Obrnen vá-te je ves čas;
Poprašaj ga: „Vas zebe strijc?
Mordà bi radi rokovice?“

A vaju bo z metló takój,
Kam dirjaš, Milan? hitro stoj!
Glej, kolik naš je velikán,
Odkrij se, reci: dober dan!

Ti, Jurček! z roko segaš v žep,
Mordà si v sreci storil sklep:
Kaj ognja rad bi možu dal,
Da brž bi smodko si prižgal.

In Ivko, drzni ti fantič,
Li ne bojiš se čisto nič,
Da mož bi zvrnil te s sanmi,
Ker kepaš Jurčka od strani?

Na veji ptiček pel bi rad.
A tare zima ga in glad.
O srečni ste otroci ví,
Ki zima, glad vas ne morí!

Fr. Krek.

Zakaj je imel Júrijče nesrečo.

a Japljevem hribu je bil zbran včeraj popóludne vesel rôj vaških otrok. Snežilo je in prav občutno jih je zéblo v nos in prste; vender se nihče niti spomnil ni hudega mraza, saj so se vozili po strmem bregu nizdolu na sanéh, da se je kar kadilo. Tù sta drčala Trčelov Mirkec in Peterčev Franek, krepko se drug drugega držéč jaderno mimo; tam se je spravila petorica najpógumnejših na velike saní Delakovega Ivana, da bodo pod njegovim vodstvom od-dričali tjà doli v megleno dolino, in ondù se je ulegel predrzni Budešetov Dragec na trebuh na svoje iz šibkih desčíc zbite saní ter se spustil za drugími.

Gabrovškov Júrijče pripihal je baš sedaj po hribu navzgor ter privlekel za se bój svoje ravno pred tednom narejene nove saní. Počaka še nekoliko, da se uredi ves vlak, potem postavi saní na uglajeni tir ter zakriči: „Aló! še jeden naj prisede k meni!“

Urno priteče k njemu blede in ubožno oblečen deček, ki je do tedaj le žalostno gledal veselo vožnjo veselih otrok. Svoje premrle pestí tiščal je v hlačna žepa, sklepetal glasno z zobmi in privzdigoval sedaj levo sedaj desno nogo, ker so mu hoteli prsti odmrzniti v strganih, s senom in zaplatami zamašenimi črevlji. Tinček je bil sirota, ki je le ob milostinjah dobrih ljudi živel sè svojo mamico tam v na pol podrtej koči za vasjó.

„Pusti mene prisesti, Júrijče!“ prosil je Tinče in si pihal gorko sapo v pest.

„Hù! mi li ne greš takòj proč, ti beraški nebodigatreba,“ zaròhnel je Júrijče in sunil surovo Tinčka nazaj, da se je vznak zvrnil v sneg.

„Le ga, le ga!“ zavriskalo je smijoč se nekaj otrok in začelo lučati v njega trde snežene kepe, da je ubogi Tinče jokajoč ubral pot pod noge proti dómu k materi.

Najbolj se je smijala okepanemu Tinčku Kordečeva Micika, ki je stala tudi mej otroci, zavita v gorek sivkast plašček, s črno čepico na glavi. Bogatega lesnega prekupeca hči je bila, a neblago srcé je imela, da-si je bila kaj prevzetno dekletce.

„Pravo si storil temu beračku!“ dejala je Júrijčetu. „Še bolje bi ga bil naklestil!“

Dobro se je Júrijčetu zdelo, da ga je pohvalila Micika, ki je hodila bajè vže v mestno šolo celjsko. Povabil jo je torej k sebi na saní, sedel mej krivine in

zdržala sta po bliskovo nizdolu po rebri, da jima je kar sapo jemalo. Res, izvrstno so letele nove saní po glatkem tiru mej visokim snegom. Júrijče je vihtil veselo svoj klobuk in Micika je samega veselja ploskala v roki. I seveda, krasno se je voziti na sanéh!

A nenadoma oba zakričita. Júrijče se je bil nagnil preveč na stran in saní so priletele v štor, ki je stal skrit v snegu tik tirú. Zviška prekopicnila sta se Júrijče in Micika v sneg ter se z glavama globoko zaríla vanj, a težke saní so padle nánja ter ja močno pobile. Júrijče dobil je na čelu velik rog in pri sanéh se mu je odkrnila jedna krivina, a Micika si je ob štoru strgala svoj lepi plašček in lične čepice ni mogla nikakor več najti iz globokega snega.

Kislo sta se držala domóv gredoč, a doma so ja roditelji še ostro ošteli; dà, pri Gabrovškovih je bilo slišati celó nekaj padati in Júrijčeta glasno jokati.

„Zakaj sem imel vender danes tako nesrečo!“ — mislil si je Júrijče zvečer v postelj gredoč. „Ali ne morda zaradi . . . zaradi onega beraškega Tinčka?“ — Morda! — —

Lžanec.

Sovčan

Lovčev najljubši kraj.

Zeleni gozd je lovčev raj,
In krasen res je gozd,
Frčé tam ptice s kraja v kraj
In hvalijo svoj gozd.

Te besede mi hodijo v spomin, ko hodim po gozdu, ker mi je doma pretesno in predolgočasno postalo. Tiha gorska samôta me je veselila nekdam in me veseli še zdaj. Močni bor, tenka jelka, temna smreka, svetli mecesen in druga šilasta drevesa; bela breza, zelena bukev, ravni topol, črna olša in vsa listnata drevesa delajo prekrasen drevored in mi dajejo senčnato streho ob poletnej vročini. Slavček žgolí svoje mile pesence, sinice in brinovke preletavajo drevje, šoga in sraka se kregate, črni kos se koplje v vodi, plaha kukavica se oglašá in vse druge ptice za njo. Dozdeva se mi, kakor bi Bog sam hodil z menój ter mi razkrival, kaj vse čudnega in lepega je ustvaril. V takem zelenem in senčnatem gozdu je kraj, kjer

Studeneč iz skalín kipí,
Vrvrá tjà v temni gozd,
Po drevji listje, čuj! šumí,
Šumí, vrší ves gozd.

Zeleni mah poleg studenca mi dela mehko blazino, da se lahko odpočijem in zložno gledam okolo sebe. Na tisoče vidim lepih cvetic; mej njimi bele zvezdice, plave zvončice, spominčice in marjetice, klinčke in vranšice, teloh in podlesek, mnogovrstno vresje in druge rastline. Mravlja vže leze in pridne bučelice nabirajo strd. Pisan metuljček firli in rujavi hrost brenči mimo mene. Izza grmovja pokuka zajec, rujava veverica drobí luskiné smrekovega storža na tla, in plaha srna zbeži

kakor blisk, ko me ugleda. Pred mano žubori hladni potoček in nosi čist vrelec doli v dolino. Nad menój po drevji pihlja vetre. Vsak list se ziblje, vsaka vejica se giblje od lehkega piha. Tu je prijazno in tukaj je kraj, kakeršnega si je mislil naš pesnik, ko je zapel prelepo lovčevo pesen:

Oj ptičji glas, oj šum vodé,
In tvoj šepèt, oj gozd!
To dviga lovčevo srcé,
Da ljubi tebe gozd!

Doma hranim v knjigah posušen list, ki sem ga zelenega utrgal poletnega dne v gori, da me po zimi opomina, kaj lepega sem gledal v gozdu. Zna se, da zdaj pokriva sneg dolino in gaj. Bela odeja je zakrila cvetice, in mraz je uničil gozdno lepoto. Ptički zdaj pogosto stradajo; potresimo jim kako drobtinico, kadar prileté k našim hišam živeža iskat. Še celó drevje poka od mraza in težki sneg mu lomi veje ali mu še celó deblo prečesne. Živali se poskrijejo po svojih brlogih ter željno pričakujejo boljšega časa. Ko bode solnce topleje posijalo in se dan stegnul, takrat se bode stajal led in skopnel sneg. Oživela bode vsa narava in staro veselje se zopet povrne v zeleni gozd. Do tjà potrpimo s cveticami, ki nam jih riše mraz na okna naše izbe, kajti zdaj je óni čas, o katerem se poje:

Zima prikima, ptički zbežé,
Hribei pod mrzlim snegom ječé;
Glása veselja čuti ni več,
Gaj le žaluje, sreča je preč.

Frančišek Rup.

— ♦♦♦♦ —

Januvarij.

Kako je krasen januvarij v svojem jasnem, snežnobelem plašči! Kako veličastno se mu blesti bela brada, srebrobeli lasjé! A vender je godrnjav, kljubovalen starec; nikdar nam ne privošči, da bi se nam zasmijalo solnčeece, da bi se otroci na prostem radovali, postavili si snežene možice in se drsali po gladkem ledu! — Takój navalí debelih, gostih, sivih oblakov na obnebje, izsuje brezbrojno kosmičev po zemlji in odpré zatvornice ledeno-mrzli burji, da strahovito tuli čez plan in log, mesto in vas. Ljudje se pozapró v gorke stanice in pri zapazjenih oknih opazujejo básnost razljutenega starca. Preplašeni ptički se evrčaje skrivajo po zatišjih. Prezebajoči vran pretikuje vsa kota, da bi našel hrane, kajti ljuta zima je odgrnila tudi njegovo mizo. Borni zajček se plašno plazí do človeških stanovanj v naði, da kdé doseže kako slamico, s katero bi si utešil krulječi želodček; — in, ako je sila le kipeča, oglóje uboga živalica celó ljubje mladih drevesec, da si otmé življenje.

In tú, glej! — Šipa v oknu, skozi katero si opazoval krasoto zimske narave, pretkana je čez in čez z najkrasnejšimi cveticami. Tú imaš sredi zime — da-si je travnik in log gól, — krasán, cvetoč vrtec! A le ne preblizu! Topli tvoj dih uničil bi krasoto ledenih cvetic, kakor bode toplo solnčeece uničilo vladarstvo ljute zime, ko bode svoje tople žarke uprlo v temne oblake — in se nasmijalo mladej zemlji.

—♦♦♦♦—

Janja.

Metka majhna — srcé veliko.

Cmokova Metka vam je res kakor cmok. Dvanajstkrat jej je vže Miklavž prinesel in vender je še zmerom majhna. Druga dekletca njene vrste so vže take, da bi se malo ne sramovale v učilnico hoditi, a ona je še vedno tako majčkina. Kar ne rase nè!

Ali, otroci! srcé pa ima Metka, veliko srcé. Kakšen klepetec bi se kmalu oglasil in mi rekel: „Kaj si vže meril njeno srcé, da veš, kako veliko je?“

Sem je, sem je! In kakó? Le poslušajte me!

Da je Metka pridna in največ podobic dobi od gospoda kateheta, tega mi še praviti ni treba. Kadar je ona vprašana, takrat njene součenke kar zijajo, tako gladko in moško ona odgovarja. Toda srcé njeno, kaj nè, to vam je največja uganka? Le počakajte!

Kadar gospod katehet pripoveduje zgodbo o usmiljenem Samaritanu, takrat ima Metka vselej rósne oči. — Zdaj se vam vže malo odpira, kaj nè, otroci? — Pa še več!

Metka je takega srcá, da bi vsem rada pomagala. Njo ravno tako boli ali pa še boljše, ako je katera njenih součenk nagajiva ali da ne zna ne, kar ukaže gospod učitelj naučiti se. Ona bi se za vse rada naučila, ko bi bilo to mogoče. — Zdaj se vam jasni vže boljše, kaj nè, otroci? — Pa še več!

Metki se zeló smili vsak, kdor je

in za vsako stvarco popraša stariše, ako sme? Zdaj bi vže utegnili povedati, otroci, kaj nè, kako sem jaz izmeril Metkino srcé? — A to še ni dovolj!

Metka se je učila v učilnici, kako moramo biti usmiljeni tudi do nespametnih živalic. Le pogledjte jo na podobi, kako ona zna to!

Po zimi je. Mraz je. Sneg je vse pobelil. Oj, ti ptički, kaki ubožci so! Kožušček je preslab, da bi jim odgnal mrazek. In hrane ni, hrane! Po leti se je vse dobilo, zdaj kako zrnce, zdaj kak črvček, zdaj kaka peška! Ali zima, zima, ta je huda! Siničice, ki so tako z malim zadovoljne, nimajo kaj jesti. Strnadki,

lačen. Kolikokrat je vže dala svoj kos kruha kakemu siromaku ali siroti, ki ga je ali jo je ščipalo po želodčku zaradi stradanja. Kako rada postreže svojim součenkam, ako jo katera popraša, kako se napravi ta ali óna naloga? Kako hitro in lepo nese dar kakemu prosjaku, ako jej oče ali mati ukazeta! Vender sama nikdar ne vzame česa domá, ampak vselej

ki bi se zadovoljili z odpadki, nimajo kaj zataktniti. In ti sitni vrabčki, ti požeruhi — ej, ubožci so vender-le, ko začne zima pribijati. Metka naša ne dela izjeme nobene. Mater je poprosila, da sme zagrabit malo v pšeno sè skledico in zdaj jo pogledajte! Z zadovoljnim obrazom gledata oče in mati skozi okno. Saj njiju hčerka dela lepo delo usmiljenja — celó do ubogih živalic. „No, srca je vže dobrega,“ reče oče.

Res dobro srcé, veliko srcé to! Za vse je v njem dovolj prostora, celó za uboge živalice — ptičice, ki nimajo pameti.

Otroci! ali zdaj veste, kako sem jaz izmeril Metki srcé?

Jaz pravim, dà! Kaj ne tedaj, kako bi se čudno slišalo: Velika Metka — majhen srček? Zatorej Bog živi majhno Metko pa veliko srcé! B.

Klobuk.

Otroci! Kdo vé, kaj je klobuk? —

Saj vam vže berem na ustnicah, da se vam čudno zdi, čemu vas to vprašam? A le počakajte! Vsak izmej vas misli na take klobuke, ki jih nosite na svojih glavah, kadar niste v cerkvi ali v učilnici. Toda jaz vam hočem danes povedati o druge vrste klobuku, ki mu vi morda še imena ne veste. In vender pravim, da je klobuk. —

Svetilko vsak pozna izmej vas, kaj ne dà! Zvečer se postavi na mizo in se prižgè, da vidite brati, pisati ali kar vže hočete početi. Kakor pa imate dečki na glavah svoje klobuke, tako ima tudi svetilka na sebi svoj „klobuk.“ Če bi vam rekel, da ima svetilka „širm,“ razumeli bi me morda poprej. Toda „širm“ je nemška beseda, pristno slovenska beseda za ta pomén pa je „klobuk,“ česar gotovo še ne veste. Kakor vas varuje klobuk po zimi pred mrazom in po leti pred solnčnimi žarki, tako vas varuje klobuk na svetilki, da se vam ne blestí preveč v oči ter vam oči zdrave ohrani. —

Zdaj torej veste, kakšen klobuk sem jaz mislil? —

A povedati vam hočem še, kakšen klobuk nosi moja svetilka? Ko bi ga videli, kar sline bi se vam cedile po njem, tako lep je!

Le potrpite, da vam ga malo opišem!

Iz papirja je, kaj pa dà, iz trdega papirja. Da je okrogel, kakor vsak klobuk, vže tako veste. Na vrhu ima medenast (mesingast) obroček, da se ne ožgè od luči. Ima pa po sebi vse polno naslikanega ali namalanega, kar si le morete misliti. Tu se vije dolga cesta, po kateri hodijo možički, ob cesti travniki in njive, za temi zopet kamenje in drevesca vsake vrste. Tù je vrtec ograjen, v katerem se pasó kravice in telički, tam zopet hosta, po kateri letajo srne in zajci. V ozadji se vidijo gore, po katerih hodi lovec z nabasano puško, po rebrih in koritih pa žuboré studenčki, ki se zbirajo v veliko reko. Preko reke je napravljen most in in po mostu se ljudje vozijo in hodijo. Vse to je naslikano!

Kaj pa še le, otroci, ako vam povem, da so na klobuku izrezljane tudi vsake vrste hišice; take, da še vi ne napravite takih hišic iz papirja ali še celó iz deščic. Najprvo je seveda cerkev z visokimi okni in še višjim zvonikom, raz kateri se vidi bronast — nè, papirnat zvonček. Malo v stran je učilnica, v katero korakajo otroci s torbami preko rame, kakor vi, kadar greste v učilnico. Drugod zopet je hiša z dvema nadstropjema, drugod zopet hišica z hodnikom, drugod zopet majhna kočá, tù hlev, tam skedenj, tù sušilnica, tam drvarnica in tako dalje.

In vse to je izrezljano iz papirja!

A to, kar je še najlepšega, povem vam na zadnje. Kakor veste, prižgemo luč samó po noči, kadar se ne vidi. In zdaj pomislite, kako mora biti to lepó, kadar se prižgè moja svetilka. Hkrati je razsvetljen ves klobuk: pri vseh okencih se prikaže luč v rdečej, višnjavej ali zelenej barvi, kakor je vže papir rdeč, višnjav ali zelen. Vse se svetlí, vse se giblje, vse žari in odséva! V srèkih vaših vam berem, kako radi bi vi videli jedenkrat mojo svetilko. Žal mi je, zeló žal, da ne znam slikati; ako bi znal, pa bi vam jo naslikal! Pa kaj bi tudi to pomagalo, ko vender noči in luči bi ne mogel naslikati. Nič drugega vam ne ostane, kakor to, da ste pridni. In če ste, imeli bodele tudi vi lahko tako svetilko, kadar bodele veliki. Drugače pa nè, nikakor nè!

B.

Ptičice po zimi.

reteklo leto meni ni bilo kaj mило. Vrglo me je za dlje časa v postelj ter mi pripravilo mnogo grenkih ur. Grenkeji pa, nego moja zdravila, bil je dolgi čas, kateri se me je lotil — ali imel lotiti. Takó namreč je hotel zdravnik. Prepovedal mi je pisati, čitati, govoriti, misliti, vzprejemati poséte, — prepovedal vsako zabavo. Kako-li bi me ne mučil dolgi čas? —

K sreči imelo je jedino okence moje spálnice razgled na vrt in od tam sem se nádejala, česar v hiši nisem imela: razvedrila. Skrbni zdravnik moj — hvala Bogu — ni mi prepovedal — gledati. — Sevèda cvetičjega krasú ali sadúnosnega drevja nisem tam ugledala, ker — bila je zima. Ledena slana in preko njè visoka snežena odéja sta pokrivali zemljo. Glad in mraz je preganjal uboge ptičke in moji sohišniki, ki nimajo baš kamena tam, kder drugim človeškim bitjem bije sré — napravili so jim mestece za krmljenje baš pod oknom moje spálnice, in takó sem sè svoje postelje lahko opazovala življenje in početje pri letajočih in odletajočih drobnih ptičicah. Marsikak prijeten prizor sem tu ugledala. Nad krmiščem razprostrala je stara črešnja svoje vejevje. Drobtinice, jedilnih ostankov, gnjilega sadja in peček potresalo je dobrosrčno dekletce prav pogostoma na krmišče. Prvi gostje v obednici so bili vrabci. Največkrat se jih je pripodila cela tólpa. Imenujemo je cestne páglavce mej ptiči in — po pravici: kajti redkokrat so se razšli brez tepeža in prepira. Po večkrat je bilo vrišćanje, da si si moral ušesa mašiti. Priletevsí planili so na drobtine, hoteč vsak imeti največji kos. Svojemu továrišu tako vrabce ničesa ne privoščí. Kos, katerega si je tá izbral, zdi se ónemu boljši. Kako

rad bi mu ga iztrgal! — in ako se mu tó posreči, hajdi ž njim v skrivališče, kdér ga pogoltne. Včasih pa prihité za njim njemu podobni továriši ter ga preganjajo tako dolgó, da mu ga iztrgajo. Pač resnična prislovica, ki pravi: kakor prišlo, tako prêšlo!

Vse drugače pa se je obnašal ščinkovček! Plašno je priletel v bližino, boječe se vsedel na tenko vejico pritlikovega dreveščka ter dolgo opazoval početje predrznih páglavcev vrabjega rodú, brez da bi se drznil méd-nje. Stoprav, ko so ti z glasnim vriščanjem odleteli, približal se je krmišču. A zopet se je oziral na vse strani, mu-li odkod ne pretí nevarnost. Ko se je prepričal, da je vse mirno, jél je zobati. A ón ni segal po največjih kosih. Poiskal si je zrnice, katera je mogel z malim svojim stožčastim kljunčkom zdrobíti. Nikdar pa ni bil neuljuden sè svojimi továriši, ter si ni polnil žepov po obedu; ko se je najédel do sitega, mirno je odletel, ako ga ni vže poprej pregnala tólpa vriščečih vrabecev.

Redno po solnčnem vzhodu pa je prihajala mala brinjevka, katere sem se vsikdar vzradostila, gledajoč, kako sè svojim rmenkastim kljunčkom pobira drobna zrnca. Kako previdno se je približevala, skakljajoč od vejice do vejice, od drevesa do drevesa, vedno se ozirajoč na vse strani. Posebno oprezno pa si je ogledala krmišče. Ko ni bilo nikdér nič sumnjivega, spustila se je na krmišče. A še tu jej ni dalo mirovati. Čez dolgo se je umirila in jéla zobati. Predrzni vrabiči so se zopet vriščeé pripodili nazaj — a ona se ni zmenila za cestne pobaline. Mirno je zobala dalje in nasitivši se odletela. Ko je pa zima minula in z zemlje izginila bela odéja, ter se otajala zemljina plast, ni je bilo več na krmišče. Mislila si je pač: Milostinja prístoji le ónemu, kateremu je nemogoče prislužiti si kaj.

Kateri teh treh gostov dopada vam najbolje, prijateljčki moji mali? Kako ljubó so me zabávala drobne ptičice in mi prikratile marsikako uro! Kakó bi bile gladovale, da vam ni milosréna roka pogrinjala mizice z živežem! Zahvalite se na tem svojej malej dobrotnici; priletite v gorkejši vigredi na oknice njene spálnice ter jo sè svojimi ljubkimi pesencami vzbujajte k ranemu pohodu hiše Gospodove! —

In vi vrabei nepoboljšljivi, ki se ne morete povzpéti k plemenitejemu, a ste največ dobrot užili, pridite in očistite drevje in grmovje kvarljivih in požrešnih gosenic. Takó bodete tudi vi nekaj koristili, a mi bodemo radi pogledali skozi prste, ko se bodete zopet obnašali kakor cestni páglavci.

Še več bi vam povedala, mali prijateljčki moji, o ljubih ptičicah a za danes bodi dovolj. Ko bode prišla zlata vzpomlad in se bode zopet vrnilé ljube ptičice, povedala vam bodem o njih. Do tedaj pa jih tudi vi malo opazujte in varujte drobne stvarce pred zimskimi nezgodami. — Polovica, tretjina, najmanjši del vaše male južinice nasiti vže več ptičic, a vam se to niti pozná ne. One zaslužijo vašo pozornost, ker so ljubeznive in dobre. In še celó hvaležne!

Janja.

Spomin na dobro delo.

Vrší ledena burja
Po dólu in po brégu,
Ob cesti tam počíva
Prosják osível v snégu.

Lasjé visé srebrni
Krog velega obraza,
Okó mu je britkostno,
Teló se trese mraza.

Prispé po stezi dete,
In vánj oči obrne,
Kožúšček vrže s sebe,
Prosjáka z njim ogrne.

To krilce darovano
Prosjaka bode grélo,
A dete bo ogreval
Spomin na dobro délo.

A. Medved.

Atilin grob.

(Črtica spisal —è.)

Ali ste vže slišali, dragi čitateljčki moji kaj o hunskem kralji, o strahovitem Atili? Ali ste vže čitali kdaj o njem, pred katerim se je tresla vsa Evropa, kateri je podjarmil toliko narodov a mej njimi tudi naše očete? Ali še niste čuli nikdar vašega deda, ko vam je pripovedoval o grdih pesoglavcih, strašnih, kosmatih ljudéh, kateri, da imajo jedno oko v sredi čela, a drugo na zatilniku, pa jih zato ne more nobeden ubiti, ker vidijo spredaj in zadaj? To zadnje je pač pripovedka, ali vender dokazuje, da so bili divji Huni strašni ljudjé, ker so še sedáj ostali v spominu našega naroda, a najstrašnejši mej njimi je bil njihov kralj Atila, katerega je imenoval tedanji svet „šibo božjo“.

Ali mislite, da vam bodem pripovedoval o tem Atili in o njegovem grobu? Varate se! Kaj je bil Atila in kakó se je vojskoval, učili se bodete vže še v šoli, saj se učite toliko lepega in koristnega, a kje je njegov grob, pa niso mogli pozvedeti niti slavni učenjaki, kakó bi pa še le jaz. Pokopali ali sežgali so ga z vsemi njegovimi dragocenostmi tam nekjé mej Dunavom in Tiso in tamkaj naj počíva, kaj to nam mári, saj ni to takó znamenito in zanimivo! Vodil vas bodem raje drugam, na naše milo Dolenjsko in vam povedal, kje in kako počíva naš Atila, kateri ni bil nič manje strašen in kosmat od ónega grozovitega hunskega kralja. Poslušajte me malo!

Velik ni bil, močan tudi nè, ali bilo je nekaj posebnega v njegovej postavi, kar je delalo strah tudi večjim korenjakom od njega. Pod širokim plôskim nosom štrléli so mu dolgi ščetinasti brki, kateri so se skoraj združili z gosto kodrasto brado, katera mu je okroževala okroglasto čeljust; pod razraščenimi obrvi svetilo se mu je dvoje divjih, ognjevitih očij, kateri ste izraževali njegovo odločno, junaško narav, ali se je zrealil v njih tudi nekak značajan ponos, kateri je kazal njegov pogum in zvestobo. Nosil je vedno topli, dolgodlaki, kodrasti kožušček in da-si je bil majhen in kratek, vender je nekako možato koracál. Ni imel ne vem kako močnega in silnega glasú, vender njegov visoki, rézki glas izraževal je njegovo odločnost in vsi továriši so omolknili, ko se je on oglasil. Kdo bi se mu pa tudi upal protiviti in nasprotovati? Samó pogledal je nasprotnika z ónimi svojimi hudimi očmi in dosti je bilo! Tak vam je bil toraj psiček Atila, ljubimec Zagorskega gospoda.

Nù, ali ga sedàj poznate? Ni vam bil to navaden psiček, zato se je pa tudi tako prikupil Zagorskemu gospodu. Prijatelj je bil z malokaterim svojih továrišev pasjega rodú, ker si je bil v svesti, da on ni navaden psiček; vender pa ni bil jeden izmej ónih sitnih kužkov, ki se zaletavajo v vsakega in vsakega nadlegujejo sè svojim nadležnim lajanjem. Bil je, da se takó izrazim, nekak gospod ali plemenitnik mej svojim pasjim rodom in to je tudi nekaj.

Atila je bil toraj, kakor sem vže povedal, ljubljeneec Zagorskega gospoda in to po pravici. Zvest je bil gospodu z vso iskrenostjo svojega živalskega srcá in zapustil ga ni nikdar. Če je šel gospod na izprehod, kdo ga je spremljal, če ne zvesti Atila, če je bil gospod pri pisalneji mizi, niti ganil se ni kužek od njega in po noči, ko je gospod sladko zaspal, kdo ga je čuval, če ne njegov zvesti psiček, kateri se je stisnil v kotichek pri vratih in počival na pólu bedéč, ker je najmanja stvarca, najmanji šum prebudil zvestega čuvarja. In ponosen je bil na to svojo službo. Nič ga ni tako razkačilo, kakor to, če je prišel kak drug kužek k gospodu, ali pa če se je kumica Drmáv prismukala do gospoda in se mu hotela sè svojim prirojenim mačjim laskanjem prilizniti, takrat ni poznal šale naš Atila, takrat je pokazal ne samó svoje ščetinaste muštace, nego tudi zobé. A borme takrat se je zbal vsakdo dlakavega kosmatinčka in še celó kumica Drmáv pobegnila je, da-si se je v njej kuhala in prekuhaval huda jeza. Raztrgala bi tega svojega nasprotnika na drobne koščke, ko bi ga bila mogla, da ni le predobro znala, da je Atila majhen, ali je hud!

Svojo zvestobo Zagorskemu gospodu pokazal je Atila posebno pri jednej priliki. Bilo je jedne hude zime, ko je Zagorski gospod nevarno zbolel. Ker je zanemaril s prva bolezen, shujšalo se je njegovo stanje in malo je bilo upanja, da ozdravi. Po več dnij je ležal v hudej vročini, takó, da se niti zavedel ni. A naš mali Atila ni se ganil po več časa od njegove postelje, stisnil se je v kot in začél tako tožno cviliti, da so ga morali spoditi siloma iz sobe. Ali kakor hitro je mogel, prikradel se je zopet nazaj in se vzpenjal gori k bolniku, kakor bi se hotel prepričati, če je še kaj upanja, ali ne. Bolezen gospodarjeva uplivala je na njega takó, da ni okusil po ves dan ničesar, da-si mu so ponujali taka jedila, katera so mu bila popreje posebna slaščica. Vender gospodar je naposled okreval, ali ni pozabil na Atilovo zvestobo — vedno mu je prihranil kak poboljšek, ker je tudi Atilin želodček — kaj bi tisto — razločeval masten košček slanine od neslanega močnika

Vender vse na svetu se stara in izpreminja, takó je bilo tudi z našim Atilom — ker, kakor znate, ni prirojena kužkom ne vem kaka starost. Tudi našega Atilo je začela zalezovati starost, moči so ga zapuščale in opešal je zeló. Jedva se je vlekel po tem božjem svetu. Zagorskemu gospodu — kateri ima zeló dobro srcé ne samó za ljudi, nego tudi za živali — smilil se je ubogi Atila zeló, znal je dobro, da bode za kužka najbolje, če napravi oporoko in se poslovi od tega svetá. In tako je tudi bilo. Gospodov prijatelj, dober lovec, odvel je nekega popóludne siromašnega, opešanega starca Atilo, proti gozdu, pomeril je in zvesto Atilino srcé prenehalo je býti v nekoliko trenutkih za — zmiraj.

Takega popóludne vže dolgo ni imel Fuginov Jaka, vaški prosjak. Od Zagorskega gospoda je dobil polič vina, pol hleba kruha, polhen mehur tobaka in novo, novcato dvajsetico, a zato opravil službo pogrebca — pokopal je namreč ubozega Atilo. Odnese ga je daleč notri v gozd, kder raste óni krevljasti, rogovilasti gaber, izkopal pod hrastom jamo, a v njo položil našega kužka. — Nù, sedáj sem vam povedal, čitateljčki moji, kar sem vam obljubil; če vas bode mikalo, pa idite v gozd, izvestno najdete rogovilásti gaber, kakeršnega ni v vsem gozdu, a tam pod ónim gabrom pa počivajo stare kosti — dlakavega, silnega Atile!

Moč godbe in petja.

I.

Godba je dar božji, takisto tudi petje. Za oboje ima človek prirojeno zmožnost, katera se često zanemarja. A kdor v sebi to zmožnost budí in izobrazuje, temu vnema godba v sreú mile in mirne, pa tudi žalobne in burne čute. Njeno delovanje na živali in človeka je zeló mnogovrstno. Evo, nekoliko zgledov!

Grški Orfej je živel 13 ali 14 stoletij pred Kristovem rojstvom. Sè svojo godbo in svojim petjem krotil je divje zverí v gori, da mu so bile poslušne. Kot pevec je potoval po daljnih krajih. Ko se je vrnil v svojo domovino, ukrotil je svoje rojake, divje Trake. Dal jim je postave, verozakon, pesništvo in godbo.

Izvestno ste tudi vi vže čítali v različnih knjigah, kako je nek godec padel v jamo, v katerej je bil medved. Ker je bil brez orožja, bil bi izvestno pogubljen, a pomagal si je z godbo. Z glasovi svojih strun branil se je divje zverí, dokler mu niso ljudje prišli na pomoč.

Še o slavnem Paganiniju, ki je izdeloval najboljše gosli, pripoveduje se, da so ga nekdam napadli volkovi. Otel si je življenje s tem, da je neprenehoma godel na svojih goslih. Ko so mu popokale strune druga za drugo, godel je še na jednej samej, dokler mu ni prišlo rešenje.

Anglež Jakob Tatlow pripoveduje sledečo dogodbo: Pet klerikov se je izprehajalo poletnega večera blizu neke gore ob potoku. Ko posedejo v travo in

začnó prepevati nek psalm, tedaj priskače z gôre dolgouhat zajček. Kakih 50 korakov pred njimi se ustavi ter posluša njih petje. Ko se pesen konča, vrne se zajček v gôro, a zopet priteče, ko začnó drugo pesen peti. Še le potem, ko so nehali s petjem, potegnil jo je tudi njih poslušalec nazaj v svoje gorsko ležišče.

Nekaj podobnega temu pripoveduje Sir Hawkins o nekem kapitanu Novare. Ta je bil ujet in si želel harfe, da bi si v ječi krajšal čas. Ko jo dobi in začne brenkati po strunah, prišle so miši iz svojih lukenj ter so ga poslušale. To je delal šest dni zaporedoma, in vselej so ga obstopile te plahe živalce, ko je začel godbo.

Da vojaški konji glas trobente poznajo in se ga veselé, to je obče znano. Tudi to se čita po večkrat, da afriški divjaki igrajo z gadi, katere kroté s piščalko; z njo navadijo gada, da pleše po glasu piskača. Samó pes ne mara za godbo, pri najlepših glasovih začne tuliti.

II.

Ker ima godba velik vpliv na živali, ki nimajo nobene višje nadarjenosti ali zmožnosti, zatorej se ne čudimo, da tudi človeka zanima, njegove čute očara in ga povzdigne do vzvišenosti. Tudi o tem imamo dosti zgledov.

Vže otroka v zibeli zaziblje materino petje v sladko spanje, zato mu mati tako milo poje. Tudi jok se mu izpremeni v smeh, ker mu petje tako prija, da je vesel.

Grki so vže od neznanih časov skladali lepe pesni, katere so plesaje prepevali na glasbo ali godbo. In to se je godilo v svetišči ter v čast izmišljenih bogov in boginj.

Postavodajalec Špartancev, Likurg, poslal je Taleta iz Krete v svojo domovino, da naj po svojih pesnih nagiba srca Špartancev k jedinosti in pokornosti. Potem še le je prišel sam in jim podal svoje postave. To kaže, da so starodavni Grki prištevali godbo najboljšim pripomočkom, ki miré in mikajo ljudstvo.

Srbe in sploh Jugoslovane so navduševali in v vojno proti Turkom gonili goslarji, pevci z goslami, da-si so imeli le jedno samo struno in so bili dostikrat slepi. Glas gosel in pevčeva beseda sta je navduševala za križ častni in svobodo zlatno.

Iz zgodob kralja Savla se kaže moč godbe nad človeškimi strastmi. Kadar koli je hudi duh prišel nad Savla, vzel je David harfo in je brenkal na njej, dokler ni postal Savel miren, in ga ni zapustil hudi duh.

Leta 1480. je prišel ob pamet slikar Hugo van der Goes, ki je bil izmej najboljših učencev slavnega van Eijka v Bruslji. Samó godba ga je mogla včasih zdramiti, da se mu je za nekaj časa v spominu zvedrilo, kadar so peli poleg njega najmilejše cerkvene pesni. Umetni Hugo je bil mnih avguštinskega reda, zato so mu cerkveni pevci včasih umetno zapeli.

Odkar služita godba in petje krščanskej cerkvi, povzdiga ta božji dar dušo od pozemskega hrupa do nebeških višin. Izredno je bilo petje prvih kristjanov, o katerem piše sveti Jeronim, da odmeva kot podnebno grmenje, kadar po psalmih dijakonov in pevcev vse ljudstvo odpeva „Amen.“

Kdor je kdaj poslušal kako večjo cerkveno godbo, ali poslušal v kakej škofsvoskej cerkvi sveto petje velikega tedna, tak je sam občutil čudno moč, ki jo ima

taka godba do človeškega srcá. Na svojih perotih ga nosi po svetih nebesih, ali pa joka ž njim nad človeško nesrečo in hudobijo.

Čudežno in res včasih tudi nevarno sega umetna posvetna godba človeku v srečo. Prilizneno in mamljivo ga vabi, pa tudi burno in strašno vzbuja strasti v njem. Kako nežno se poje „Mila, mila lunica“, in kako močno doni krepki „Naprej zastava Slave!“ V pesnih slavimo preljubo veselje, domače življenje, zvesto ljubezen in še sto drugih enakih občutkov. Takisto pa vzbuja nam godba in pesen tudi vzvišene čute za vero, dom in cesarja.

III.

Dragi moj, ki to čitaš, ali mar veš kaj je paramitija? To je taka parabola ali prilika, v katerej so delujoče osebe višja nadzemljaska bitja, ne pa ljudje. Po njej se pojasnjuje na posebnem dogodku kako pravno pravilo ali kaka višja resnica iz duševnega življenja človeškega. O upljudvanji godbe na človeka pa nam podaja J. P. Richter sledečo paramitijo.

Nekdaj je stopil angelj ljubezni pred Boga in ga prosil: „Oče! daj svojim ubogim ljudem boljši govor, ker óni imajo same besede, kadar hočejo naznaniti, kako se radujejo, kako žalujejo, kako ljubijo“. — „Dal sem jim solzé“, odgovoril je Bog, „svitile solze veselja, grenke solzé žalosti in sladke solzé ljubezni.“

Angelj ljubezni je dalje govoril in dejal: „Solza ne naznanja vsega, kar leži v čutečem človeškem srci. Oče nebeški! daj jim boljši govor, kadar hoté naznaniti, kako občutijo neskončne svoje želje po nekaj prihodnjem, kako se jim izgubiva jutranja zárija minule mladosti, kako se jim blesti večerni žar prihodnjega življenja“. — Zdaj začuje nebeški Oče jasno Vilo ali modrico petja in godbe. Njej namigne in reče: „Pojdi doli k ljudém in uči je svojega govora.“

Takrat je stopila modrica petja in godbe na svet in podala človeškemu rodu nauk o glasovih ali glasoslovji. Od takrat zna človeško srečo govoriti. Godba in petje sta govor človeškega srcá.

Fr. Rup.

Jastreb in slavec.

(Basen.)

Slavец sedi na visokem hrastu ter pòje po svojej navadi. Lačen jastreb ga ugleda, spusti se nanj in ga ujame. Slavec, obsojen v smrt, poprosi ujedó, naj ga izpusti, češ, da ni še dosti velik, da bi si napolnil ž njim svoj želodec. Ako je potreben živeža, ogleda naj se po večjih ptičih. A jastreb mu pretrga besedo, rekoč: „Pač bi bil neumen, če bi plen, katerega držim vže v krempljih, izpustil in lovil ónega, ki ga še nikjer videti ni!“

Basen uči, da so tudi ljudje nespametni, ki se, upajoč doseči kaj boljšega, ne brigajo za sedanjost.

(Aesop, prev. P. F. G.)

= Souv. van

Domače živali.

P siček naš, hæv, hæv, Lajaj, to je präv! Da pred hišna vrata K nam ne bodé tata; Psiček naš, hæv, hæv, Lajaj, to je präv!	Máčica, mijáv, Nikdar brez zabáv! Semtertjà po hiši Ti preganjaš miši — Máčica, mijáv, Nikdar brez zabáv!
--	--

Krávica, mív, mív, Pojdiva domóv! Dete naše joče, Mleka piti hoče; Krávica, mív, mív, Pojdiva domóv!	Konjič, ihahá, Malokdaj domá! Pelješ voz po svetu, Orješ njivo kmetu, Konjič, ihahá, Malokdaj domá!
---	--

x.

Pripovedka o konjskej barvi.

Barva našega konja je jako različna, od belega do črnega izprevrača se na vse pasme rujave in kostanjeve barve. V obče štejejo bele konje mej pohlevne in mirne, vranec je rad koleričen in jézav, kostanjevec ognjív in brzonog, rujavec srčen in vztrajen. Takó se o njih govori, a Arabci imajo o tem sledečo pripovedko:

Ben Dijab je bil slaven glavar ali šejk ónih mohamedanskih Beduvinov, ki živé v peščenih pustinjah vroče Afrike. Živel je v 905. letu hedšire, to je okolo 1527. leta po Kristovem rojstvu. Nekega dne je bežal pred glavarjem divjih Ulad-Jagubov, ki ga je podil kot veter po pustinji. Bežeč obrne se Ben Dijab k svojemu sinu, rekoč: „Kakšne barve so sprednji konji sovražnikovi?“ — „Belci so,“ reče sin. — „Dobro, odgovori oče, pa jezdiva proti solncu in tajali se bodo, kakor maslo na solnci.“

Za uro pozneje vpraša šejk zopet svojega sina! „Kakšne barve so zdaj sprednji konji našega sovražnika?“ — „Vranci so,“ zakliče sin. — „Dobro, pravi oče, držimo se kamenitega pota, pa se nam ni batí ničesar; podobni so Sudanskim zamorkam, katerim se izpodtika gola noga ob kremenu.“ Beguni izpremené svoj tir in sovražniki zaostajajo daleč za njimi.

Ko mine zopet nekaj časa, nagne se šejk tretjič k svojemu sinu, rekoč: „Kakšne barve so pa zdaj prvi konji za nami?“ Sin mu odgovori: „Kostanjevi in rujaveci so!“ — „Zdaj pa le naprej,“ kliče Ben Dijab; „izpodbodite konje, dajte jim čutiti ostroge! Res ujeli bi nas, ako bi mi ne bili vse leto krmili svojih konj z ječmenom, kakor nam je zaukazal prorok.“

Tako basnuje Arabec o barvi svojih konj. A pri kupovanji na basni zanašati se, menda bi ne bilo kaj varno. Nekaj resnice pa ima vender le v sebi ta pripovedka.

Frančišek Rup.

Listje in cvetje.

Kaj je blago?

(Srbska národna.)

Sneg je pal na listje in ovočje,
Vsakemu naj Bog dá, kar kdo hoče!
Pa i meni, kar je meni drágo.
Bolje drago je, kot carsko blágo!
Kaj pomaga mi vse carsko blágo,
Ako nimam, kar je meni drágo?

A. Medved.

Fantič in konjič.

Fantič ima konjiča,
Z njim hoče do gradiča;
Pred gradom rón globòk,
Konjič se brani v skòk.

Konjič stoji s fantičem,
Fantič ga tepe z bičem —
Požene se konjič,
Na tleh leží fantič.

Kratkočasnica.

Nekega dečka oče je bil dimnikar. Ko ga učitelj v šoli vpraša, kaj mu je oče, se deček ne more spómneti na besedo „dimnikar“ zatorej reče: „Moj oče hodi z metlo ves črn po ulicah in otroke straši.“

Pametnice.

Pij vodo, kadar si žejen; vino, kadar se želiš okrepčati, a kavo in čaj samó kot zdravilo!

Hudobne misli so huje nego levi in tigri; divjih zverí se lahko izogneš, hudobne misli pa imajo pot po vsem svetu.

Ravna črta najkrajša je mej dvema pikama.

Kako srečen je človek, ki ima zvestega prijatelja!

Dete moje! vže davno si materi iz naročja, pomagaj si zdaj samó; kakor si postal ješ, tako bodeš ležalo. Peroti ste ti vzrastli, poslužuj se jih pridno; nihče ne pride na

visoko goró, kdor ne gre ná-njo; poprimi se tedaj težkih stvari in zmagal je bodeš.

(Rückert.)

Kolik pogum, ako storiš sovražniku dobro!

Ni vse tečno, kar nam diši.

Ura s kazalom te vedno opomina, da delaj, dokler je še čas.

Nove knjige in listi.

* Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1891 s popolnim imenikom šolsk. oblastnij, učiteljišč, ljudskih šol in učiteljskega osobja po Južno Štirnem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanju v začetku šolskega leta 1890/91. V. leto. Sestavil in založil Mihael J. Nerat, nadučitelj in Popotnikov urednik v Mariboru. Tisk tiskarne sv. Cirila. — Ta „Koledar“ je vže znan našim slov. učiteljem, ker jih vže peto leto seznanja z našim domačim šolstvom. A letošnji letnik je še v marsičem dopolnen, in gotovo ga ni učitelja, da bi z veseljem ne pozdravil tega svojega koledarja ter ne podpiral toli trudoljubivega izdajatelja, ki se ne boji ne truda ne obilih troškov, ki mu jih prizadeva to v vsakem obziru težavno delo. Zatorej slov. učitelji! vsi do zadnjega se naročite na „Popotnikov Koledar“ ki stoji lično v platno vezan 1 glđ. 25 kr. Dobiva se pri izdajatelju v Mariboru.

* Lov na lavore. Zabavno-poučne ertice. Hrvatskoj mladeži priredio Ljudevit Tomšić, ravn. učitelj. pučkih škola u Zagrebu. Naklada tiskare Scholz u Kralj (A. Scholz) u Zagrebu. 8°. 92 str. Tako se zove jako lična in po nemških delih E. Scholza in Richarda Hartmana, ki sta na svoje oči videla vse, kar se tu pripoveduje, sestavljena knjižica. Jezik je lehkoumeven, papir in vnanja oblika prav ukusna. Zatorej jo priporočamo vsem ónim naobraženim Slovencem, ki so hrvatskega jezika zmožni. Cena trdo vezane knjižici je 40 kraje.

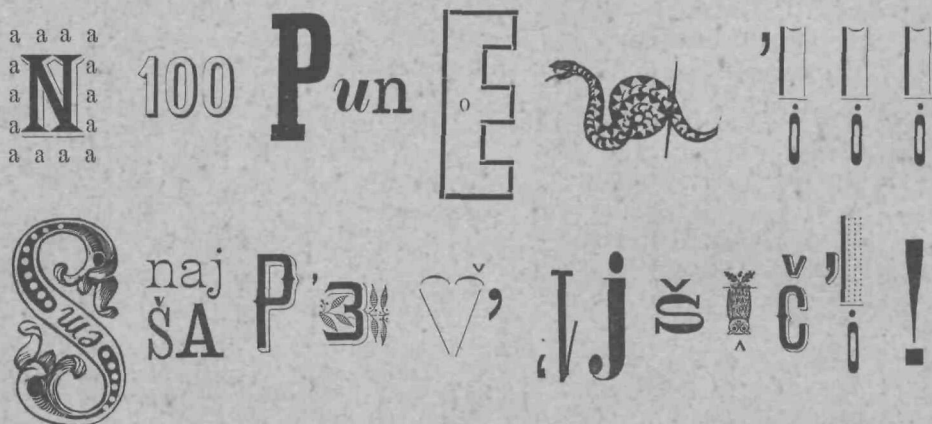
☞ Iz pretečenega leta 1890 imamo še nekoliko nepopolnih „Vrtčevih“ letnikov na razpolaganje. Manjka samó število 3. Kdor želi tak nepopolen letnik imeti, pošlje se mu pošt-nine prosto za 80 krajcarjev.

☞ Denašnje število smo poslali vsem našim starim gg. naročnikom; prihodnjo pa pošljemo samó ónim, ki nam za tekoče leto naročnino pošljejo.

Upravništvo „Vrtčevo“.

Rebus.

(Priobčl F. Stegnar.)

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Vabilo k naročbi.

Z denašnjim listom stopi „Vrtec“ v *jedno in dvajseto leto* svoje dōbe ter uljudno vabi vse prijatelje naše nežne slovenske mladine k prav obilemu naročevanju. Nadejamo se, da nam naši stari naročniki ne vzkrātijo svoje podpore, temveč si bodo prizadevali, da nam vsak še po jednega novega naročnika pridobi. Ako bi se število naših naročnikov dobro pomnožilo, podajati bi začeli „Vrtec“ na poldrugej pōli, kakor smo to storili z denašnjim brojem. Da bi nam kaj takega mogoče bilo, treba je, da nam vsi dozdanji naročniki zvesti ostanejo, ter se nam število novih naročnikov vsaj za polovico starih pomnoži. To bi se lahko zgodilo, ako bi vsak naših naročnikov delal na to, da bi naš list priporočeval v naročevanje. Z Božjo pomočjo gremo tedaj na delo ter upamo, da se nam „Vrtec“ tudi v novem letu ohrani.

Zatorej podvizajte, naročiti se na „Vrtec“, ki za vse leto stoji samó 2 gld. 60 kr., a za pol leta 1 gld. 30 kr. — Naročnina se najhitreje in najceneje pošilja s poštnimi nakaznicami (Postanweisungen), ki se na vsakej pošti dobé.

Upravništvo „Vrtčevo“,

mestni trg, št. 23 v Ljubljani.

Vsem našim častitim naročnikom srečno in veselo novo leto Bog daj!

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis: Upravništvo „Vrtčevo“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.